

Република Македонија - Завршна изјава на мисијата на ММФ

за Член IV во 2006 година

Економската состојба во Македонија започна да се подобрува. Повеќе од една деценија економскиот растеж беше бавен, делумно како резултат на надворешни шокови. Сепак, во последниве неколку години, растежот достигна 4 проценти па дури и повеќе, инфлацијата е под контрола, дефицитот на тековната сметка е намален, девизните резерви се зголемени и започнаа структурните реформи. Со цел поефективно да се подигне животниот стандард на европско ниво, властите сега треба да се фокусираат кон одржување и забрзување на овие остварувања. Како прв услов, за тоа би било потребно да се одржи тешко стекнатата макроекономска стабилност. Но, за да се збрза порастот и да се отворат работни места, сето ова треба да биде придружено со поамбициозни структурни реформи: подобрување на финансиската интермедиација преку солидна банкарска супервизија, подобрување на деловната клима и, заедно со сите овие реформи, подобрување на институционалниот квалитет.

Среднорочен предизвик: Постигнување на брз одржлив растеж

1. Во поголем период од независност на Република Македонија, фискалната и монетарната политика беа релативно стабилни. И покрај големиот број на шокови, фискалната политика генерално е дисциплинирана. Монетарната политика е водена од

фиксниот девизен курс, што успешно резултираше во ниска стапка на инфлација. Со одржување на домашниот долг на одржливи нивоа, фискалната политика го поддржува режимот на фиксен девизен курс.

2. До неодамна, оваа стабилност на макроекономската политика се остваруваше бавно за да резултира во брз пораст на производството или поголема стапка на вработеност. Од средината на деведесетите години, просечната стапка на пораст изнесуваше само 2 проценти, што беше значително под нивото на економиите на останатите земји во транзиција. Економијата од неодамна го достигна пред-транзиционото ниво. Стапката на невработеност е една од највисоките во регионот.

3. Сепак, би било погрешно да се заклучи дека растежот ќе беше поголем само доколку монетарната и фискалната политика беа поекспанзивни. Македонија е мала и отворена економија. Светските искуства покажуваат дека во вакви земји фискалната експанзија набрзо доведува до поголем увоз и губење на девизните резерви. Олабавувањето на монетарната политика, исто така, би резултирало во губење на резервите, депрецијација и инфлација. Експанзивната макроекономска политика не може да генерира долготрајно подобрување на животниот стандард.

4. Трошењето на од неодамна зголемените девизни резерви, исто така, не би довело до долготрајно подобрување на стапката на пораст. Во одредена мерка зголемувањето на резервите е резултат на приходите од приватизацијата. Бидејќи овие продажби нема повторно да се случат, средствата е најдобро да се зачуваат (на пример за отплата на надворешниот долг) отколку да се потрошат. Оваа стратетија веќе дава

значителни економски придобивки, преку подобрување на довербата во фиксниот девизен курс и доведувајќи до намалување на каматните стапки.

5. За да се достигне во целост потенцијалот за развој во земјата и да се подобри животниот стандард, макроекономската стабилност и структурните реформи треба да се одвиваат заедно. Владата веќе спроведе неколку значајни реформи во последните години, вклучувајќи зајакнување на царинската и даночната администрација, либерализација на пазарот на труд, воведување на едношалтерски систем за регистрација на компании и приватизација на дистрибуцијата на електрична енергија. Основните активности во судските реформи се исто така завршени. Сепак, за да се одржи и забрза порастот потребен е поамбициозен приод кон реформите.

6. Макроекономската стабилност и амбициозните структурни реформи, усогласени со интензивните напори за пристапување кон Европската унија, би можеле значително да придонесат за поголем пораст. Преку амбициозни реформи, приливот на капитал и инвестициите (вклучувајќи ги и странските директни инвестиции) би се зајакнале и би можело да се постигне поголем пораст, дури и повисок од оној предвиден во програмата. Бидејќи увозот е многу поголем од извозот, зголемувањето во стапките на пораст на увозот до кое дојде како резултат на тоа би довело до одредено зголемување на дефицитот на тековната сметка. Сепак, бидејќи поголемиот дел од ова би требало да се финансира преку странските директни инвестиции, истото не би требало да загрижува. Фискалната политика треба да се одржи на таргетот за дефицитот од 0,6 проценти од БДП, за да се спречи „прегревање“ и за да се задржи дефицитот на тековната сметка.

7. Меѓутоа, ако се забават структурните реформи и се олабави фискалната политика, економијата набргу би забележала пад. Послабото спроведување на структурните реформи би можело да го врати степенот на пораст на почетното историски ниско ниво. Неуспехот да се издржат притисоците пред и по изборите за зголемување на платите во јавниот сектор и на пензиите или за поголеми намалувања на даноците, би довел во зголемување на фискалниот дефицит. Домашниот долг би се зголемил, додека намалувањето на домашните заштеди би го зголемил дефицитот на тековната сметка. Исто така, би се намалила довербата на финансискиот пазар и би се намалил приливот на капитал, и намалувањето на девизните резерви би можело одново да претставува проблем.

Статистички прашања

8. Поради недостаток на податоци отежнат е увидот во економската состојба, како и оценувањето на монетарната и фискалната политика. Достапните податоци за националните сметки се со значително временско задоцнување, што ја отежнува можноста да се разберат силите што го определуваат растежот. Трговските резултати и конкурентноста, исто така, тешко може да се измерат, при што податоците (изразени во количини) укажуваат на значително голем придонес на извозот во растежот што е тешко да се усогласи со проценките за БДП од производната страната. Зголемената конверзија на странска валута во денари во менувачниците, што беше главна причина за подобрување на состојбата на тековната сметка минатата година, исто така е тешко да се објасни. Дали тие се резултат на зголемените дознаки од странство, и доколку е

така, колку е веројатно тие да бидат постојани? Или дали тие се резултат на приливот на капитал или конверзија на парите што се чуваат “под перница”? Се прават напори за подобрување на статистичките податоци и мисијата очекува тие и понатаму да продолжат, поддржани со дополнителни ресурси. Сепак, покрај тоа што ја прават макроекономската анализа што следи понеизвесна од она што би требала да биде, овие статистички недоследности предупредуваат за попрецизно усогласување на монетарната и фискалната политика. Сето ова ја зголемува важноста за одржување на макроекономската политика стабилна и релативно едноставна.

Неодамнешни случувања и можности

9. И покрај овие предупредувања, економската состојба значително се подобри минатата година. Прелиминарните оценки на Републичкиот завод за статистика укажуваат на растеж од 4 проценти во 2005 година, воден од голем извоз, со цврста фискална политика и високи каматни стапки на крајот од 2004 година, ограничувајќи ја домашната побарувачка. Сепак, вистинската бројка за растежот би можела да биде и уште поголема: (а) наплатата на данокот на доход од претпријатијата е поголема од очекуваната, што најверојатно е резултат на поголема профитабилност и додадена вредност; и (б) зголемување во потрошувачката и инвестициите поради поголемите приватни трансфери и заеми од банките најверојатно не можат во целост да се измерат. И покрај зголемувањето на цената на нафтата, стабилниот девизен курс, пониските тарифи, и цените на прехранбените производи ја одржаа просечната инфлација под 1 процент.

10. Надворешната позиција, исто така, значително е подобрена, со зголемување на бруто резервите на околу 1,200 милиони евра (околу 4 ипол месечен увоз или 25 проценти од БДП):

- **Официјалниот дефицит на тековната сметка значително се намали на 1,3 проценти од БДП во 2005 година, но главно поради зголемените приватни трансфери, што најверојатно вклучува одредени елементи од капиталната сметка. Трговскиот дефицит се намали за околу 2 проценти од БДП, со голем извоз на железо и челик и помал пораст на увозот на стоки за широка потрошувачка, надоместувајќи за високите цени на нафтата; сепак, иако дефицитот изнесува нешто повеќе од 18 проценти од БДП, тој е сè уште висок.**
- **Евро обврзница во висина од 150 милиони евра минатата година и приватизација на дистрибуцијата на електрична енергија оваа година (225 милиони евра, околу 5 проценти од БДП) придонесоа за подобрување на капиталната сметка. Сепак, новите странски директни инвестиции (наспроти странски директни инвестиции базирани на приватизација) сè уште се многу ниски; странски директни инвестиции се бележат во секторите како банкарството, телекомуникации, продажбата на мало и енергетиката, што не генерираат извоз.**

11. **Подобрувањето на девизините резерви овозможи одредена експанзија на монетарната и фискалната политика. НБРМ успеа значително и брзо да ги намали каматните стапки, од 10 проценти во ноември на помалку од 6 проценти, поради зголемените резерви. И комерцијалните банки делумно се усогласија со овие намалени каматни стапки. Кредитите се во нагорна линија, особено оние за домаќинствата за**

потрошувачка и оние во странска валута, но сепак од ниска основа и побавно во споредба со останатите земји во регионот. Фискалната политика, исто така, е умерено експанзивна, пришто минатогодишниот суфицит од 0,25 проценти од БДП го отвори патот за проектираниот дефицит од 0,6 проценти од БДП.

12. Ова олабавување во монетарната и фискалната политика би требало да го одржи порастот во 2006 година, додека инфлацијата и тековната сметка се под контрола:

- **Порастот во 2006 година би требало да ги достигне проектираните 4 проценти.** И покрај тоа што се чини дека индустриското производство е забавено во првата четвртина, показателите за деловна доверба се подобрани, се бележи особено голема продажба на нови возила, а и порастот на кредитите од март оваа година започна да се движи по нагорна линија.
- **Инфлацијата би требало да се движи околу 3 проценти.** Инфлацијата на цените на производите за широка потрошувачка е зголемена на 4,1 проценти во мај оваа година во споредба со истиот период минатата година, како резултат на факторите на страната на понудата, како што се зголемените давачки за тутунот и цените на нафтата, како и поголеми од очекуваните цени на прехранбените производи (како резултат на острата зима). Со фиксен девизен курс, ова зголемување на цените би требало да биде безначајно, пришто зголемената домашна побарувачка нема да се рефлектира на тековната сметка. Основната инфлација останува под контрола и е проектирана на само 1 процент.

- **Официјалниот дефицит на тековната сметка би се зголемил во 2006 година на околу 3 проценти од БДП.** Ова би било резултат на повисоките цени на нафтата, помалите каматни стапки што стимулираат увоз и одредено намалување на минатогодишниот пораст на приватните трансфери. Главните ризици ги вклучуваат повисоките цени на нафтата (секое зголемување од 10 долари плус за барел го зголемува увозот за 1,5 проценти од БДП), доцнењето во производството на челик и конкуренцијата од страна на кинеската текстилна индустрија. Од друга страна, проекцијата за приватни трансфери е прилично конзервативна и новиот договор за слободна трговија со Србија би требало да го зголеми извозот на рафинирани нафтени производи.

Фискална политика

13. Одржувањето на таргетот на фискалниот дефицит на државата на годишно ниво од 0,6 проценти од БДП на среден рок е од суштинско значење за одржувањето на макроекономската стабилност. Прво, несигурноста околу вистинската големина на дефицитот на тековната сметка, како и неговата историска нестабилност, предупредуваат на внимателност во фискалната експанзија. Второ, и покрај тоа што има потреба од трошење, недостасува институционален капацитет во ресорните министерства за ефикасно трошење на дополнителни средства. Трето, рационализацијата на јавниот сектор е далеку од завршена и истата треба да се направи пред да се размислува за било какво зголемување на трошоците. И на крај, држењето до фискално сидро може да креира значителен кредибилитет и придобивки од економските очекувања, како и да обезбеди значителна поддршка на режимот на фиксен девизен курс.

14. И покрај тоа што најверојатно таргетот на дефицитот повторно ќе биде остварен оваа година, мисијата не е задоволна од неодамнешните најави и предлози за трошење од повеќе страни. Ова ќе ја влоши структурата на буџетот. Последните предлози вклучуваат зголемени субвенции за тутунарите, зголемени плати во секторот здравство без целосна реформа во истиот сектор и бенефиции за работниците кои се прогласени за технолошки вишок од големите претпријатија. Исто така, постојат и дополнителни предлози во изборната кампања за зголемување на трошењата и за намалување на даноците. Мисијата е загрижена поради овие предлози, кои не треба да се дозволи да го нарушат таргетот на дефицит од 0,6 проценти од БДП. Потпирањето на повисоката дивиденда од Телеком за покривање на овие трошоци би било незадоволително, бидејќи цените на телефонските услуги се исклучително високи и овој извор на приходи ќе изчезне штом ќе биде завршена приватизацијата.

15. Власта исто така треба да изнајде заштеди за да ги задоволат среднорочните фискални предизвици:

- Овогодинашнот **втор столб од пензискиот систем** ги намалува приходите од социјалните придонеси за 0,5 проценти од БДП оваа година, зголемувајќи се до 0,9 проценти до 2009 година.
- **Трговската либерализација** ќе ги намали приходите од даноците на увоз за околу 0,1 процент од БДП.
- **Подготвителните трошоци за пристапување кон Европската унија** (кои на почетокот се состојат во зајакнување на институциите, а подоцна во инвестирање во транспортот и животната средина), на почетокот би требало да

бидат мали, но подоцна можно е да достигнат 1-2 проценти од БДП на годишно ниво.

- **Губење на дивидендата од телекомот по приватизацијата** ќе ги намали приходите за 0,5-1 процент од БДП на годишно ниво.
- **Јавните инвестиции од само 3 проценти од БДП**, што е ниско според регионалните стандарди ќе се соочат со притисоци за зголемување.

16. **Претстојната влада би требало брзо да реагира за да изнајде решение за овие среднорочни фискални предизвици.** Близу 80 проценти од државните трошоци се недискрециони. Овој дел треба значително да се намали за да се креира флексибилност за нови иницијативи. Наместо едноставно да се зголеми потрошувачката и да се креираат нови институции за да се задоволат приоритетите за влез во Европската унија, потребана е да се прераспределба на трошоците. Најдобар начин да се направи ова е преку реорганизирање на функциите на државата, што треба да биде поддржувано од највисоките нивоа на државата.

Монетарна политика

17. **Мисијата ги подржува постепените намалувања на каматните стапки од страна на НБРМ под режимот на фиксен девизен курс, што е овозможено преку акумулацијата на девизни резерви.** Сепак, обемот на понатамошните намалувања на стапките се чини ограничен имајќи ја предвид неизвесноста во поглед на дефицитот на тековната сметка, бавната трансмисија на банкарските заеми и каматните стапки за депозити и на кредитниот раст, и бидејќи разликата со каматните стапки во еврото зоната е прилично мала во споредба со историските просеци. Со оглед на тоа што

трошоците за стерилизација може да се контролираат, НБРМ треба да продолжи да ги стерилизира понатамошните приливи во согласност со монетарната програма. Понатамошната емисија на државни записи за монетарни цели, особено со подолга рочност, може да му помогне на овој процес.

18. И покрај историјата на дефицитот на тековната сметка, ценовната конкурентност се чини прилично соодветна во моментов. Реалниот девизен курс забележува одредена депресијација и во споредба со земјите со слични приходи, нивото на цените во Македонија е ниско. Анализата покажува дека постојното ниво на реалниот девизен курс е голема мера во согласност со макроекономските основи. И покрај тоа што уделите на извозниот пазар се намалија, расчленетите податоци покажуваат дека ова во голема мера се објаснува со специјализација за производи со опаѓачко учество на светскиот пазар. За да се коригира ова потребно е прераспределување во сектори со побрз растеж и со поголема додадена вредност, преку подобрување на деловната клима што би привлекло директни странски инвестиции.

Структурни реформи за раст и вработеност

19. И покрај тоа што макроекономската стабилност е предуслов, структурните реформи и подобрувањето на квалитетот на институциите се исто така клучни за постигнување на одржлив растеж од 5-6 проценти. Од 1996 година, растежот во просек изнесува само 2 проценти. И покрај високите стапки на невработеност, порастот на вработеноста е низок, што делумно ги објаснува овие слаби резултати. Инвестициите се исто така ниски, но зголемувањето на инвестициите од сегашните 22 проценти од БДП на 25 проценти од БДП, што е близу до регионалниот просек,

најверојатно ќе ја зголеми стапката на раст за околу 0.75 процентни поени. Подобрување на продуктивноста е најтрајниот начин за промоција на побрз растеж, а ова најдобро се постигнува преку градење институции што го поддржуваат пазарното окружување. Ова ќе го промовира трансферот на идеи и најдобри практики, особено преку зголемени странски директни инвестиции, и ќе овозможи постојната работна сила и капиталот поефикасно да се искористат. Гледано нанапред, можностите за пораст на вработеноста се исто така значителни, што би требало понатаму да ги зголеми стапките на пораст на производство.

20. Погрешен начин да се подобри продуктивноста и да се привлечат нови инвестиции би било преку давање специјални олеснувања, како што е нудење даночни олеснувања или субвенции на поединечни фирми. Шемите со кои се нуди специјален третман за инвеститорите не се покажале успешни во привлекувањето долгорочни инвестиции. Мисијата ги предупредува на властите во поглед на давањето повластици (без разлика дали станува збор за слободни економски зони, продажба на земјиште под пазарната вредност или директни субвенции за производството) на поединечни фирми. Покрај загриженоста околу управувањето, тие резултираат во инвестиции што типично креираат мала додадена вредност, ја поткопуваат даночната основа, а ги поттикнуваат и другите инвеститори да бараат сличен специјален третман. Овие практики исто така им штетат и на оние фирми што претходно одлучиле да инвестираат во земјата врз основа на нејзините фундаментални вредности и на крајот може да доведе до дестимулирање на продуктивните инвестиции.

21. Правилниот начин се состои во креирање атрактивно деловно окружување за сите инвеститори, домашни и странски, мали и големи, што би привлечло

инвестициски проекти според вредностите. За жал, мерењата на деловното окружување, како што се индикаторите за управувањето, подготвени од Светска банка - што покриваат области како што се трошоците за отварање и затворање фирми, вработување и отпуштање работници, и спроведување на договорите - ја рангираат Република Македонија на многу ниско место во споредба со соседните земји. Во последните десет години се забележани многу мали промени, што укажува на мали напори за спроведување реформи, но и на значителни можности за повисок растеж. Најважни активности што треба да се преземат за подобрување на управувањето и намалување на трошоците за водење деловни активности се:

- **Продолжување со реформата во правосудството.** Владата измени многу закони, па дури и на Уставот, за да воведи сеопфатна реформа во правосудството. Потребна е кохерентна и сигурна стратегија за спроведување на овие измени, да се намали бројот на нерешени судските случаи и да се подобри управувањето во судството.
- **Зголемување на транспарентноста во активностите на државата.** Поголем број и подостапни информации можат да промовираат подобро управување. Новиот Закон за слободен пристап до информациите би требало да промовира поголема транспарентност. Попустите во цената на електричната енергија што им се нудат на фирмите не треба да бидат врз основа на поединечни спогодби, туку преку јасни правила засновани на рационални и објективни критериуми. Исто така, управувањето може да биде подобро и преку укинување на дискреционото право за продажба на државно земјиште преку непосредна спогодба.

- **Либерализација на телекомуникацискиот сектор.** Покрај тоа што ова го бара Европската унија, тоа е исто така важно за намалување на трошоците за деловното работење. Објавување на информациите на Интернет и поголемо користење на е-владата можат да го подобрат управувањето и ефикасноста, но тие ќе можат да станат ефективни само откако ќе се намалат високите телекомуникациски трошоци и трошоците за пристап до Интернет.

22. Владата исто така треба да подготви планови за намалување на невработеноста. И покрај тоа што стапката на невработеност е поголема од реалната, главно поради тоа што неформално вработените лица регистрираат како невработени само за да добијат здравствено осигурување, стапката на невработеност се чини дека надминува 25 проценти. Минатогодишната реформа на Законот за работни односи би требало да помогне, но невработеноста се уште е сериозен економски и социјален проблем. Пстигнувањето побрз економски растеж е најефикасниот начин за намалување на невработеноста, но исто така треба да се земат предвид и следниве реформи: (а) намалување на даночниот товар на работната сила преку финансирање на здравственото осигурување со општите даноци наместо со социјалните придонеси од плати; (б) намалување на барањата за дозволи што би го поттикнало растежот на малите и средните претпријатија; (в) промовирање на вработувањето со скратено работно време со постепено укинување на минималните социјални придонеси (што се базирани на минималната плата под претпоставка за полно работно време за целиот месец); (г) реформи во образовниот систем за креирање човечки капитал, соодветен на потребите на работодавецот. Исто така треба да се преземат чекори за поправилно мерење на невработеноста, со одвојување на здравственото осигурување од регистрирањето како невработен, преку користење на постојните проекти за јавни

работи за да се одреди кои се навистина невработени, и со примена на санкции, што би се овозможиле преку реформите во судството, за да се поттикне регистрирањето на работниците во формалната економија.

23. За одржлив раст исто така е потребен стабилен финансиски систем што добро функционира. Бројот на банки и штедилници е многу голем во споредба со големината на земјата, што дава голема можност за консолидација. Генерално, банкарскиот сектор е соодветно капитализиран и ликвиден, иако постојат некои слабости поврзани со високото ниво на некаматонерна актива и високи оперативни трошоци, што ја намалуваат банкарската профитабилност. Со мала моќ за спроведување на правата на доверителите, банките повеќе преферираат да чуваат државни хартии од вредност отколку да даваат заеми; недоднаменното намалување на стапките на НБРМ би можело негативно да влијае врз профитабилноста на помалку ефикасните банки. Влегувањето на странски банки е умерено, при што најголем број се од соседните земји и се фокусирани на обезбедување услуги за бизнисите на нивните граѓани во оваа земја. Нема влез на голема странска банка на пазарот.

24. И покрај тоа што е направен голем напредок, за да се подобри финансиската интермедијација властите треба да го земат предвид следново: (а) продолжување со зајакнувањето на банкарската супервизија (особено во однос на ризикот во врска со заемите во странска валута); (б) ревидирање на Законот за банки со цел негово усогласување со меѓународната најдобра практика и директивите на Европската унија; (в) подобрување на спроведувањето на законот (особено спроведувањето на Законот за стечај и извршувањето на договорите) со цел подобрување на кредитната култура; (г) зајакнување на транспарентноста и корпоративното управување (за банките, како и за

претпријатијата); (д) зајакнување на конкуренцијата во банкарскиот систем (преку влез на странски банки, како и овозможување на банките од земјите што ги исполнуваат високите супервизорски стандарди да отвораат филијали); (ѓ) зголемување на минимумот на коефициентот на адекватност на капиталот, притоа спроведувајќи постепено отпишување на средства од присилна наплата; (е) подобрување на квалитетот на финансиското известување и ревизијата; (ж) намалување на трошоците за интермедијација (укинување на оданочувањето за издвојување резервации на нефункционални заеми и обештетување на задолжителната резерва по стапки поблиски до пазарните); (з) подобрување на функционирањето на кредитниот регистар во рамките на НБРМ.

25. На крајот, мисијата би сакала да им се заблагодари на македонските власти, пратениците, претседателите на синдикатите, како и на претставниците од деловните кругови и академиците за нивното гостопримство, корисни дискусии и соработка. Очекуваме да се вратиме во Скопје за следните разговори по изборите.

Табела 1. Република Македонија: Селектирани економски показатели, 2003-2007

	2003	2004	2005	проекции	
				2006	2007
Реална економија					
Реален БДП	2.8	4.1	4.0	4.0	4.0
Трошоци за живот					
просек за периодот	1.2	-0.3	0.5	2.9	2.0
крај на периодот	2.6	-2.0	1.8
Реални плати, просек за периодот	3.6	4.4
Стапка на невработеност (просек)	36.7	37.2	37.3
Државни финансии (во проценти од БДП, ако не е поинаку наведено)					
Салдо на централна државна власт 1/ 2/	-0.1	0.4	0.3	-0.6	-0.6
Приходи (вклучувајќи грантови)	38.4	36.5	35.8	33.8	34.5
Трошоци	38.5	36.1	35.6	34.4	35.1
Долг на централна државна власт 3/					
Бруто	39.0	36.6	40.2	34.9	34.6
Нето	34.9	32.5	32.5	20.2	21.0
Пари и кредити					
Широка маса на пари (М3, %)	18.0	16.1	14.9	20.5	23.0
Краткорочна стапка на позајмување (%)	14.5	11.8	11.7
Меѓубанкарска стапка на пазар на пари (%)	6.8	8.3	9.2
Платен биланс					
Извоз	1203	1343	1642	1833	1912
Увоз	1953	2237	2496	2847	3001
Трговско салдо	-750	-894	-853	-1015	-1089
Салдо на тековна сметка					
без грантови	-227	-389	-114	-209	-290
(во % на БДП)	-5.5	-9.0	-2.5	-4.2	-5.6
со грантови	-137	-334	-62	-151	-201
(во % од БДП)	-3.4	-7.7	-1.3	-3.1	-3.9
Вкупен биланс	14	-19	340	478	120
Официјални бруто резерви	710	717	1123	1602	1699
(во месеци од следната година за увоз на стоки и услуг	3.3	2.9	4.1	5.5	5.6
Коефициент на сервисирање на надвоершен долг 4/	24.2	14.7	13.0	25.8	20.3
Коефициент на надворешен долг со БДП (%) 5/	37.7	40.2	47.1	45.7	46.3
Девизни курсеви					
Реален ефективен девизен курс (врз база на CPI)	-0.1	-1.6	-3.3

Извор: Податоците се добиени од проекциите на мисијата на ММФ и властите

1/ Ревидирани дефиниции се користат започнувајќи од 2003.

2/ Во 2005, централната државна власт потроши дополнителни 0.4 % од БДП за докапитализација на НБРМ

3/ Во 2005 и 2006 промените на пазарот отсликуваат голема активност на управување со долг.

Нето долгот се дефинира како бруто долг минус државните депозити во НБРМ.

4/ Дослеано сервисирање на долгот, вклучувајќи го и ММФ, како процент на извоз.

За 2006, вклучува големо реконструирање на долгот. Без реинвестирање на трговските кредити.

5/ Вкупен надворешен долг, вклучувајќи трговски кредит. За 2005, вклучува емитување на Евро обврзницата од 150 милиони евра.